

Informální edukace a její metody

1. Rekapitulace práce v ZS 2011/12 (září-prosinec)

V přednáškové části předmětu v září a v říjnu (nepovinná účast, ale vyžadované vědomosti) jsme probrali tato témata:

- základní pojmy (formální, neformální a informální edukace, pedagogika volného času, otevřená práce s mládeží);
- vztah sociální práce a sociální pedagogiky (zejména v kontextu otevřené práce s mládeží) pedagogiky a teologie;
- úvod do problematiky pedagogiky volného času a životního stylu v postmoderně;
- animace – vznik, vývoj, rozdělení, kulturní animace a její principy: zralý vztah pedagoga ke „světu mládeže“, osobní vztah pedagoga k mladým lidem, skupina jako výchovné prostředí, empiricko-kritický model plánování;
- britský model „informal education“
- německý model „sociálního prostoru“

V seminární části předmětu (od 14. 11. povinná účast a povinný výstup – dotazník a jeho vyhodnocení) jsme se zaměřili především na princip participace, který je obsažen ve všech uvedených koncepcích. Cílem bylo naučit se rozeznat stupně a formy participace. Prostředkem k tomu bylo sestavování a společné korigování dotazníku pro zařízení, příp. organizace, kterým se můžeme dozvědět stupeň a formu participace účastníků/žáků/klientů na rozhodování a plánování činnosti.

2. Hodnocení předmětu

Požadavky na absolvování předmětu jsou tyto: 1. Účast na praktické (seminární) části předmětu nejméně na dvou seminárních setkáních, které se konaly ve dnech 14.11., 24.11., 15.12. a 22.12. + na závěrečném kolokviu, které je naplánováno na 5.1.2012 (náhradní termín: 16.1.).

Zápočet v obou termínech (5. i 16. 1.) proběhne formou kolokvia, které bude trvat dvě vyučovací hodiny. Studenti si k němu přinesou zpracované výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na participaci. Během kolokvia se bude diskutovat o výsledcích šetření z hlediska metodiky práce studentů, což znamená, že vyučující bude prověřovat, zda se studenti v rámci šetření dozvěděli to, co se dozvědět chtěli.

Během kolokvia vyučující položí jednotlivým studentům doplňující otázky k probíraným tématům podle následujícího seznamu. Za úspěšně absolvované kolokvium se považuje to, kdy studenti prezentují výsledky šetření a odpoví správně ("chytanou se") na jednu doplňující otázku (alespoň na 2. pokus).

3. Seznam otázek

1. V čem se prolíná a v čem se liší „sociální pedagogika“ a „sociální práce“ jako vědecké i praktické disciplíny? Jak můžeme hodnotit „dvojkolejnost“ vývoje těchto disciplín v ČR z hlediska práce s mládeží?
2. Proč se v současné české pedagogice (Průcha) prosazuje pojem „edukace“ a jaké nahrazuje pojmy?
3. Vysvětlíte rozdíl mezi formální, informální a neformální edukací?
4. Co rozumíme výrazem „otevřená práce s mládeží“? Proč ho používáme? Jsou nějaká synonyma k tomuto výrazu? Jaká?
5. Proč se pro současného člověka stal volný čas jedním z ústředních témat?
6. Co se obvykle chápá pojmem „postmoderna“ a proč tento pojem někteří používají a jiní odmítají?

7. Jaké jsou cíle pedagogiky volného času?
8. Co znamená slovo „animace“? Kdy se toto slovo začalo používat v sociálních vědách? V které zemi se začala animace rozvíjet a v kterých regionech je dnes „živá“?
9. Jaké jsou charakteristické úkoly, příp. vlastnosti animátora v sociálně-kulturní animaci, příp. v animaci volnočasové kultury?
10. Jaký je rozdíl mezi koncepcí animace uplatňovanou v sociální práci a ve výchově?
11. V které zemi a v jakém prostředí se začala rozvíjet výchovně zaměřená animace (tzv. „kulturní animace“)? Můžete jmenovat jejího hlavního představitele? Z čeho ve své koncepci vychází?
12. Jaké jsou deficitní (nedostatečné) varianty vztahu vychovatele k životnímu způsobu mladých lidí, který se v koncepci kulturní animace nazývá „svět mládeže“?
13. Čím se vyznačuje vztah vychovatele – animátora k mladým lidem, s nimiž pracuje? Vyjmenujte konkrétní postoje a vlastnosti!
14. Jakou psychologickou disciplínu musí vychovatel – animátor ovládat, aby mohl vstupovat do vývoje skupiny? Uveďte některé charakteristické role ve skupině? Proč je poznání těchto rolí pro vychovatele důležité?
15. Popište možný „scénář“ vývoje skupiny podle sociální psychologie! (Může to být ten, který jsme si uváděli při přednáškách, ale může to být i jiný, převzatý z psychologické literatury.)
16. Jestliže koncepce kulturní animace počítá s tzv. empiricko-kritickým nebo hermeneutickým modelem plánování, co je pro tento model charakteristické? Proč se tak nazývá? Pokuste se přiblížit základní kroky (strategického) plánování v zařízení pro děti a mládež! (Je možné použít buď materiálů o animaci anebo materiálu o metodice školních vzdělávacích programů pro střediska volného času, anebo obou materiálů.)
17. Vysvětlete alespoň dva základní principy koncepce „informal education“; k tomu přidejte informaci o jejím hlavním představiteli (jeho jména + kterým směrem pedagogiky se nechal při tvorbě této koncepce inspirovat)!
18. Vysvětlete sedm kritérií sociálně-pedagogické práce, které uvádí M. Svoboda!
19. V čem spočívá podstata koncepce „sociálního prostoru“? Jak můžeme tuto koncepci hodnotit?
20. Přiblížte rozdíl mezi pravou a falešnou participací na základě osmistupňové Hartovy stupnice!
21. Jaké známe formy participace? Kdy se užívají? Jaké jsou jejich výhody a nevýhody?
22. Z jakého principu vychází současné prosazování participace ve výchově a v sociální práci? Co závislí na výchově k participaci? Proč je tak důležitá? Jaké jsou prostředky výchovy k participaci?

Jako pomůcku k přípravě k zápočtu zpracoval:

M. Kaplánek, 21.12.2011